

Oslo, 13. juni 2025

Riksantikvaren

Høring om Bevaringsstrategi for næringers og industriers kulturmiljø

Landsforbundet av Motorhistoriske Kjøretøyklubber (LMK) ønsker å fremme innspill til høringen om bevaringsstrategien for næringers og industriers kulturmiljø.

LMK er en nasjonal paraplyorganisasjon for 159 klubber, som til sammen har 53.000 dedikerte medlemmer. Våre miljøer bidrar aktivt til å bevare og forvalte alle aspekter knyttet til norsk bevegelig kulturarv. Dette inkluderer både materiell og immateriell kulturarv.

LMK er også medlem av Norges Kulturvernforbund.

LMK deltar aktivt i internasjonale fora knyttet til emnefeltet. Som norsk representant i Fédération Internationale des Véhicules Anciens (FIVA), med mer enn 2 millioner medlemmer i 86 land. FIVA samarbeider tett med UNESCO, og har utarbeidet Torino charteret som definerer hva bevegelig kultur omfatter (se vedlegg).

I Norden og Baltikum jobber vi med våre søsterorganisasjoner, i et fellesskap som utgjør mer en 250.000 medlemmer.

Våre innspill til høringsforslaget

Næringers og industriens kulturmiljø, avgrensning

Vi synes forslaget som foreligger er bra, men ser noen svakheter knyttet til avgrensninger som ligger i strategiene.

Industriens betydning for utvikling av steder er ikke inkludert i bevaringsstrategien for næringers og industriers kulturmiljø. Stedsutvikling beskrives som hjemmehørende under bygder og byer. Vi mener denne avgrensingen er noe uklar. Ved at industri initialt utvikles på et lite sted, påvirker dette i stor grad senere utvikling av bygder og byer. Dette ved utvikling av et tilknyttet samfunn og med tilbud som tertiærnæring over tid.

LMK mener ellers den beskrevne avgrensningen er for smal ved å definere at industri er dekkende i næringsvirksomhet, som består i bearbeidelse av råstoffer eller råvarer.

Avgrensingen må etter vår mening også sees i lys av vedlikehold og verkstedvirksomhet - ikke bare produksjon eller raffinering av råstoff til salgsvare/næring. Markedsmessig er dette også to vidt forskjellige områder som tjener ulike samfunnsmessige hensikter. En helhetlig vurdering av næring og industri må også omfatte beredskapsmessige og nasjonale formål som også er utgangspunktet for sekundær og tertiærnæringer.

Det er i verksted og mekanisk industri det immaterielle elementet også er en avgjørende forutsetning for virksomheten, ved kunnskap og kontinuerlig utvikling av høyteknologi og ved innovasjon. Vi mener det er en svakhet at kunnskap og kompetanse ikke tydeligere betones i strategien. Dette har vært et viktig element i det å nettopp utvikle de fysiske sporene og forstå de sammenhengene som strategien skal ivareta.

Kunnskapshull

Teknologiens og Industriens betydning for samfunnet etter 1900 er for lite anerkjent. Dette gjelder spesielt i grensesnittet mot bevegelige kulturminner. Alder er fortsatt et hinder for å fange opp industrianlegg av nasjonal betydning før det er for sent.

Sektoransvaret bidrar fortsatt til ulike verdivurderinger og fokus på bevaring. Mange anlegg er derfor gått tapt, selv om de har hatt avgjørende betydning for nasjonale verdier, lokal samfunnsutvikling, stedsutvikling med arbeidsplasser og identitet. Det er derfor viktig at kunnskapsgrunnlaget for næring og industri sees i en helhetlig sammenheng.

Bevaring og ombruk

Bevaring og ombruk er krevende, men representerer likevel et stort potensial. Utfordringen for mange eldre anlegg er manglende vedlikehold, opprydding, og at kulturverdiene ikke identifiseres og ivaretas i tide med tanke på ombruk. Ved bedre oversikt, involvering og planlegging *før* verdier rives, kan ny virksomhet overta arealer og bruke disse til andre formål. Spesialtilpassede arealer som eks. vedlikeholds verksteder og hangarer på flyplasser vil egne seg godt til dette fortsatt. Dette er ikke nødvendigvis fullklimatiserte arealer, og behøver heller ikke være negativt i klimagassregnskapet.

Deltema 1: Industrimiljø

Vi er positive til at det beskrives at nyere industrimiljø er så store og komplekse at det kreves mer enn bare fysisk bevaring. Kulturverdier må aldri få en definert størrelse, men baseres på vernehensynet. Hjørnesteinsbedriften kan derfor være mangfoldig og igjen ha nasjonal verdi med stor betydning for samfunnsutvikling, for stedsutvikling, men også for demografi.

Deltema 2: Våre mangfoldige næringer

Næringsmangfoldet utviklet seg dramatisk fra starten av 1900 tallet, i takt med teknologiutviklingen. Det gjorde også infrastruktur og kommunikasjon. Særegen småindustri var ofte knytte til utvikling av teknologimiljøer.

Deltema 3: Industriens logistikk

Vi synes det er meget positivt at Industriens logistikk med bevegelige kulturminner og infrastruktur anerkjennes som del av næringers og industriens kulturmiljø. Som anerkjennelsen av fartøy har bevegelige kulturminner til lands - på vei og spor - og i luften, komplementert bruk som medium til transport, utdanning, rekreasjon, og beredskap og forsvar.

Sammenhengen mellom bevegelige kulturminner og infrastruktur er viktig. Bevaringen av fysiske anlegg blir derfor avgjørende for fremtidig og fortsatt bruk og ivaretagelse av bevegelige kulturminner.

Bevaring av infrastruktur knyttet til mobilitet i alle former, som bensinstasjoner, garasjeanlegg, trikkehaller, verksteder og flyplasser er derfor ønsket. Gjennom fortsatt bruk, ivaretas og forvaltes dessuten de immaterielle aspektene rundt mobilitet. Dette kan også sees som en god mulighet for bevaring av et helhetlig og intakt miljø med utviklingspotensial til kulturformål, formidling og bevaring. Viktigheten av dette bør strategien gjerne betone for å unngå fysisk bevaring uten relevant innhold, der det er mulig.

Utfordringer og muligheter

Vi er enig i at alle transportformer som inngår i begrepet bevegelig kulturarv likestilles.

I likhet med dagens fire nasjonale fartøyvernsentre, bør det derfor tilrettelegges for tilsvarende vernesentre for luftfart, kjøretøy og jernbane/sporvogn, for å ivareta og sikre immateriell kunnskap.

Denne er til nå i stor grad ivarettatt av frivillige organisasjoner - uten vesentlige økonomiske incentiver fra det offentlige. Det er også i disse miljøene at kunnskapene i stor grad finnes. Mennesker som har utøvd fagene oppsøker i større grad våre miljøer enn for eksempel museum. Til det føles ofte avstanden for stor og grensesnittet utfordrende.

På dette feltet kan de frivillige organisasjonene bidra sterkt til innsamling og preservering av kunnskap.

De landsdekkende paraplyorganisasjonene LMK, LFL (Landsforeningen for Luftfartøyvern) og NJK (Norsk Jernbaneklubb) har dannet et nettverk kalt Norsk allianse for bevegelig kulturarv. Gjennom samordning utgjør vi således en betydelig ressurs, med forgreninger til hele landet, som kan bidra med delmålene i bevaringsstrategiene i tiden fremover.

Med vennlig hilsen,

Carl A. Harbitz-Rasmussen
styreleder LMK

Stein Christian Husby
generalsekretær LMK